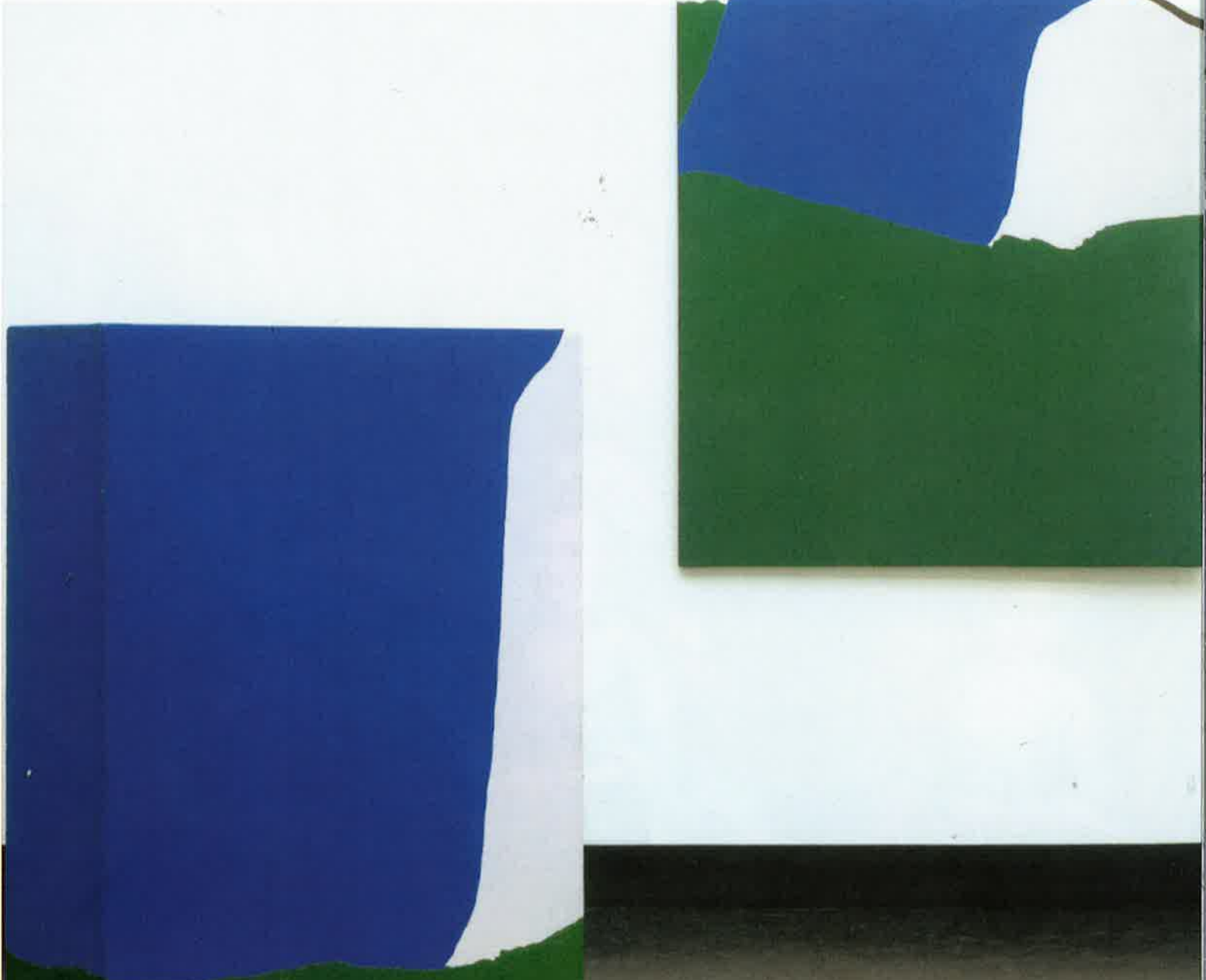

'Camping II', 1969, acrylverf op
doek, 177 x 138 cm en 'Camping
(Zesde Linnen Doos)', 1971,
acryl- en dispersieverf op doek
op houten frame, 150 x 125 x
10 cm, beide: Gent, Smak

EENVOUDIG **DOCH**
MONUMENTAAL

'Gampelaere omgeving',
1967, acryl- en dispersieverf
op doek, 120 x 150 cm.
Gent, Smak

Gent toont een overzicht van het werk van de schilderende sportverslaggever **Raoul De Keyser**. Die zocht zijn onderwerpen dicht bij huis: voetbalveld, prikkeldraad, tent.

DOOR KEES KEIJER

H

ij maakte een nogal ongebruikelijke start in de kunstwereld, maar uiteindelijk werd zijn werk op handen gedragen door diverse genera-

ties schilders in België en daarbuiten. Raoul De Keyser (1930-2012), geboren in Deinze, was aanvankelijk sportverslaggever en schreef over tentoonstellingen, toen hij in 1964 de overstap maakte naar het kunstenaarschap. Hij bezocht geen academie, al volgde hij wel enige tijd avondklassen bij Roger Raveel (1921-2013), die in dezelfde streek woonde. Via Raveel kwam hij in contact met gelijkgestemde kunstenaars.

In 1966 vroeg de Belgische graaf De Kerchove de Denterghem aan Raveel om de keldergangen in zijn kasteel te Beerfelde te beschilderen. Raveel vond dit een mooie gelegenheid om een groepswork te

realiseren met de Nederlander Reinier Lucassen en de Vlaamse schilders Etienne Elias en Raoul De Keyser, drie jonge kunstenaars met wie hij zich verwant voelde. Er wordt vaak benadrukt dat de samenwerking tussen deze kunstenaars eenmalig was en dat ze geen stroming of -isme vertegenwoordigen, maar toch worden ze vaak aangeduid met de term Nieuwe Visie of Nieuwe Figuratie.

PLATTE KLEURVLAKKEN

“Mijn werk komt voort uit de omgeving waar ik woon”, zei De Keyser en dat zou net zo goed een uitspraak van Raveel kunnen zijn. Tot eind jaren zestig schilderde De Keyser figuratief. Hij vond inderdaad onderwerpen uit zijn directe omgeving: een kraantje met een tuinslang, een deurstijl met een klink, een voetbalveld, een tent of een stuk prikkeldraad. Hij herleidde dergelijke motieven tot platte kleurvlakken en lijnen, waardoor ze schijnbaar eenvoudig blijven en tegelijk monumentaal worden.

'Kalklijnen hoek',
1970, acrylverf op
doek, 252,5 x 190,3
cm, Gent, Smak (niet
op de tentoonstelling)

ZIJN WERK ZIT VOL
TEGENSTRIJDIGHEDEN.
HET IS FIGURATIEF
EN ABSTRACT,
ZORGVULDIG GEMAAKT
MAAR OOK SLORDIG
GESCHILDERD.

Zijn werk kwam niet alleen voort uit de omgeving waar hij woonde, zijn bekendheid bleef ook lange tijd beperkt tot Vlaanderen. In de jaren zeventig kreeg De Keyser ook tentoonstellingen in Nederland, later af en toe gevolgd door Duitsland. Zijn grote doorbraak kwam in de jaren negentig. Vooral nadat zijn werk door de Belgische museumdirecteur Jan Hoet werd geselecteerd voor 'Documenta IX' in Kassel (1992), werd De Keyser een bekende naam in de internationale kunstwereld. Zijn schilderijen werden opgenomen in prestigieuze tentoonstellingen als 'Der Zerbrochene Spiegel. Positionen zur Malerei' (Wenen en Hamburg, 1993) en 'Unbound. Possibilities in Painting' (Londen, 1994) en vonden hun weg naar belangrijke internationale collecties in Europa, Noord-Amerika en Japan.

DE BLIK STUREN

Hij bleef echter de reputatie houden van een 'painter's painter', een schilder die vooral door collega-schilders wordt gewaardeerd en buiten dat gilde als een wat onbegrepen figuur te boek staat. Zo'n geuzentitel suggereert ook dat schilders de enigen zijn die begrijpen welke picturale problemen De Keyser in zijn werk aan de orde stelt.

Misschien komt dat doordat het werk van De Keyser vol zit met schilderkunstige preoccupaties, die vaak onderling tegenstrijdig zijn. Hij combineerde figuratie met abstractie, het alledaagse met het conceptuele, de fysieke eigenschappen van het schilderij met de vluchtigheid van het beeld. Zijn schilderijen zijn zeer zorgvuldig gemaakt, maar ook een beetje achteloos geschilderd, je zou zelfs kunnen zeggen: een beetje slordig.

Baron in het Al Held-veld (1964-66) toont een grijze hond tegen een achtergrond die vrijwel abstract lijkt: een lichtgeel vlak, afgezet tegen een groen vlak waarvan de omtrek met een blauwe lijn wordt aangegeven. De achtergrond verraadt een voorliefde voor pure abstractie en de titel verwijst naar Al Held (1928-2005), de Amerikaanse schilder van monumentale hard-edgeschilderijen met een abstracte, geometrische vormtaal. Het blauwe lijntje is een beetje met de losse pols op het

doek gezet. Niet recht en regelmatig, zoals het een hard-edgeschilderij betaamt, en van ongelijke dikte. Ook het hondje laat zien dat De Keyser's werk niets te maken heeft met de zuiverheid en evenwichtigheid die vaak wordt geassocieerd met abstracte kunst. Het hondje lokt als het ware de blik van de toeschouwer, die vervolgens in de onbestemde ruimte van het schilderij kan ronddwalen. Hier en daar stuurt De Keyser deze blik, zoals in de kleine vlakjes in de rechterbovenhoek.

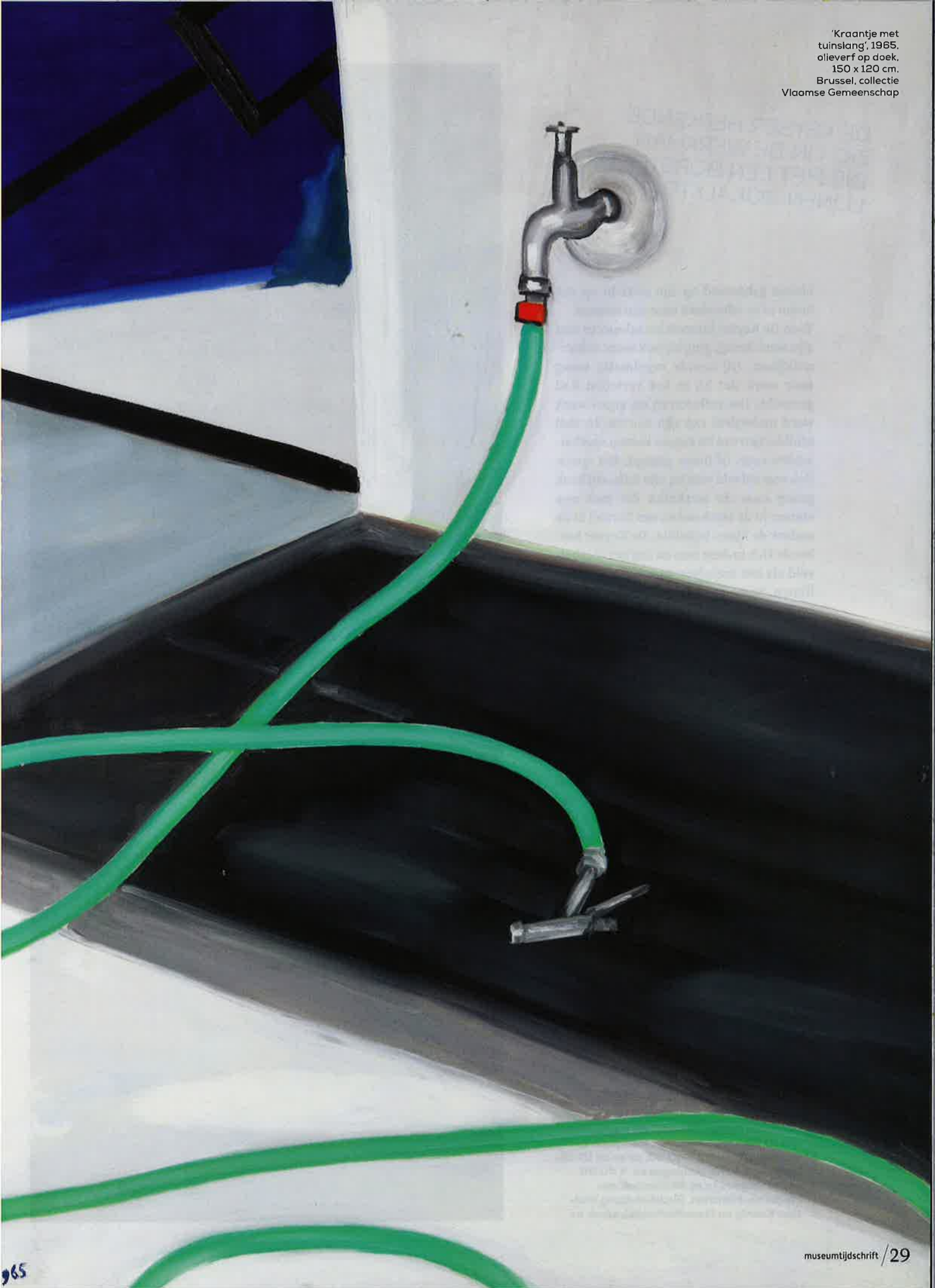
KRIJTLIJN

Het rechtstreeks citeren van het werk van een andere kunstenaar kan gezien worden als een probleemstelling, als het bevragen van de relevantie van de schilderkunst en het zoeken naar nieuwe mogelijkheden binnen dit medium. Dat deed De Keyser aanvankelijk met een flinke dosis relative-ring en humor, vanaf de jaren zeventig is zijn werk wat systematischer. Typisch schilderkunstige basisprincipes als kleur, lijn, formaat en schildertechniek werden steeds zorgvuldig beproefd, waardoor hij de aard van de schilderkunst zelf onderzoekt. Zijn serie *Camping* bestaat uit geschilderde tenten, oftewel gekleurde doeken op doek, een geestige verdubbeling en relativering van het medium. Het canvas wordt een ruimte waar je in kunt verblijven, maar ook een mentale ruimte waar je over kunt nadenken.

Naast traditionele ezelschilderijen maakte De Keyser omstreeks 1970 ook *Linnen Dozen*, houten raamwerken die hij met canvas bespande en daarna beschilderde. Regelmatig figureren de *Linnen Dozen* zelf ook op andere schilderijen, zoals op *Untitled* uit 1971. Het driedimensionale schilderij krijgt eveneens vorm in de *Slices*: schilderijen die op de grond staan en tegen de wand leunen, en die je kunt zien als één zijde van een *Linnen Doos*.

In de jaren tachtig werd De Keyser's vocabulaire groter, de gebaren zichtbaarder en de verflagen transparanter. Geabstraheerde motieven maakten plaats voor kleurvlakken en verftoetsen die associaties oproepen met landschappen en natuurmotieven. Tegelijk bleef de zichtbare werkelijkheid vaak de basis voor zijn werk. Ogenscheinlijk abstracte schilderijen

'Kraantje met
tuinslang', 1965.
olieverf op doek,
150 x 120 cm.
Brussel, collectie
Vlaamse Gemeenschap

965

DE KEYSER HERKENDE
ZICH IN DE WERKMAN,
DIE MET EEN BORSTEL DE
LIJNEN BIJKALKTE.

bleken gebaseerd op zijn uitzicht op een boom of de jaloezieën voor zijn venster.

Toen De Keyser internationaal succes met zijn werk kreeg, ging hij ook meer achteromkijken. Hij keerde regelmatig terug naar werk dat hij in het verleden had gemaakt. Dat reflecteren op eigen werk werd onderdeel van zijn oeuvre. In veel schilderijen van De Keyser komen voetbalvelden voor. Of liever gezegd, één specifiek voetbalveld vlak bij zijn huis. Hij keek graag naar de werkmans die met een emmer in de ene hand en een borstel in de andere de lijnen bijkalkte. De Keyser herkende zich in deze man en zag het voetbalveld als een metafoor voor het schilderslinnen. Soms schilderde hij een tamelijk realistische cornervlag, soms waren de lijnen op het groene doek tamelijk abstract en had hij de verhoudingen veranderd. "Als iemand me zei dat die lijn de krijtlijn op het voetbalveld was, dan zei ik dat het iets anders was. Als iemand me zei dat het iets anders was, zei ik: het is de krijtlijn op het voetbalveld. Het is hetzelfde en het is niet hetzelfde."

Ground (1971) is zo'n abstracter beeld, al zal bijna iedereen er een sportveld in zien. Het alledaagse wordt onderwerp van een schilderij, maar tegelijk wordt de waarneeming van een voetbalveld enorm geabstraheerd. De maten en verhoudingen zijn vooral afgestemd op de maten van het schildersdoek. In 1995 nam hij het schilderij opnieuw onderhanden en veegde een plek weg, vlak voor de plek waar je het doel zou verwachten. Het is alsof De Keyser daarmee de sporen van de keeper zichtbaar maakte. Zoals een keeper door zijn passen voor het doel een kale plek in het gras achterlaat, zo laat ook de schilder zijn sporen na op het schilderij.

Kees Keijer is kunsthistoricus en -criticus

'Raoul de Keyser, Oeuvre'. 22 september t/m 27 januari, Smak, Jan Hoetplein 1, Gent; di t/m vr 9.30-27.30, za en zo 10-18; toegang € 8,00; catalogus ca. € 40,00 (eigen uitgave i.s.m. Pinakothek der Moderne, München, Buchhandlung Walther Koenig en Mercatorfonds); smak.be

Raoul De Keyser 'Gravier 14', 1992, olieverf op doek, 82 x 67 cm, Brussel, collectie Vlaamse Gemeenschap

FOTO: S. DIRK PAUWELS

'Hal (3)', 1985, olieverf op doek, 60 x 50 cm, Gent, Smak